

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ в ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ (1991–2010 рр.)

Куліш Т. І., канд. пед. наук

У процесі роботи проаналізовано педагогічний досвід вчителів початкових класів, підручники та методичні посібники для початкової школи, на основі яких *схарактеризовано* основні напрями та засоби впровадження диференційованого підходу в навчально-виховний процес початкової школи, особливості диференціації змісту освіти та важливі питання організації диференційованого навчання молодших школярів.

Встановлено, що узагальненими елементами авторських технологій диференційованого навчання молодших школярів є: умовний поділ дітей на змінні за складом групи відповідно до рівня розвитку їх навчально-пізнавальної активності, рівня знань, сформованості операцій мислення; поєднання парної, групової, індивідуальної роботи; застосування диференційованих завдань для учнів різних груп згідно з етапом уроку в залежності від дидактичної мети уроку, від змісту, об'єму, запасу та якості знань учнів; диференціація завдань за ступенем складності, за мірою самостійності, за обсягом роботи; передбачення дозування часу, різних видів роботи під час диференційованого навчання; супроводження процесу засвоєння постійним контролем якості знань, умінь, навичок через самоперевірку, взаємодопомогу з наступною взаємооцінкою, самооцінкою.

З'ясовано, що принцип диференційованого навчання є одним з ключових у формуванні змісту початкової освіти. За результатами дослідження доведено, що диференціація навчального матеріалу в початковій школі за різними цілями та критеріями активізує розумовий розвиток учнів, спонукає до пошуку шляхів вирішення завдань різної складності. Диференціація змісту освіти на основі врахування індивідуальних особливостей, якостей і потенційних можливостей учнів та інших показників створює можливість для об'єднання їх в групи за ознаками схожості психофізіологічних і індивідуально-особистісних особливостей, які проявляються під час оволодіння навчального змісту, рівень якого залежить від темпів засвоєння, рівня мотивації, навчальних здібностей, набутих компетентностей школярів тощо.

Доведено, що важливим засобом реалізації змісту освіти в початковій школі є навчальна книга, яка є основою освітнього процесу та орієнтиром у побудові уроку, на якому реалізується диференціація. Для забезпечення диференціації використовуються вправи з підручника, що супроводжуються інструкціями, різноманітні таблиці, схеми, пам'ятки тощо. Диференційовані завдання передбачають індивідуальну роботу з усіма категоріями учнів, конкретну допомогу кожному учневі для максимального розвитку його розумових здібностей, дають змогу одночасно працювати з учнями різного рівня готовності до навчальної діяльності. Добір диференційованих завдань, їх систематичне застосування, оптимальне поєднання групової, фронтальної та індивідуальної роботи сприяє найповнішому розвитку здібностей кожного учня, бажанню та вмінню вчитися.